

O POLOŽAJU I RADU VJERNIKA LAIKA

Naši su vjersko-pastoralni problemi brojni. Ne možemo se pohvaliti, da se o aktuelnim pitanjima, o kojima se »u kuloarima« mnogo i otvoreno govori, isto tako i piše, odnosno javno i otvoreno raspravlja.

Tko je od nas izradio ili pokušao da izradi temeljitu i svestranu sociološku analizu naše vjersko-moralne i pastoralne situacije? Tko je pokušao odgovoriti na pitanja: »Što se ovo oko nas i s nama događa?« Kuda idemo? Kakav je naš katolicizam u evropskim i svjetskim odnosima? Kakova je vjera našeg običnog, prosječnog čovjeka na selu i u gradu? Što smo pogriješili, a što propustili u našem djelovanju?

Bez odgovora na ova pitanja, bez potrebne analize, rekli bi i »seciranja« našeg položaja, nema ozbiljne mogućnosti za solidno formiranje programa djelovanja.

Sarajevski je kanonik dr. Čedomil Čekada u posljednjih sedam-osam godina objavio niz vrlo aktuelnih članaka u dakovračkom »Vjesniku« i u našoj »Službi Božjoj«, podvrgavši solidnoj analizi pojedine probleme, zauzimajući o svemu i određeni stav. Šteta je samo, da mu nije s kompetentnog mjesta povjereno da izradi sveobuhvatnu ocjenu naših prilika, potreba i mogućnosti kao i odgovarajuće konkretne prijedloge za budućnost. Dr. Čekada je — na temelju svoje dugogodišnje javne djelatnosti i osobnih zasluga — najpozvaniji da to i učini.

Jedno od aktuelnih pitanja je svakako i pitanje rada i djelovanja vjernika (za koje je kod nas prihvaćen — iako ne potpuno ispravan — naziv »Laika«).

U svjetskoj se katoličkoj štampi u vezi s radom II. Vatikanskog sabora vrlo mnogo piše o radu i aktiviranju vjernika u životu Crkve. Čujemo za različite prijedloge i mišljenja: od onih koji bi htjeli da sve ostane »po starome«, pa do onih, koji su i za »radikalnija« rješenja, pa čak i za to, da se vjernicima u Crkvi povjere i oni poslovi, za koje se kroz tisućljetnu povijest Crkve smatralo da »po naravi« pripadaju svećenicima (Vatikanska diplomacija, uprava crkvenih dobara i sl.).

O ovom pitanju su napisani ne samo brojni članci i rasprave već i knjige, u kojima je problem svestrano raspravljen. Suočeni s problemom pomanjkanja svećenika, svi dobronamjerni predlažu rješenja koja će svećenike osloboditi od poslova koji nisu vezani uz njihov sv. Red.

Radi se o pitanju koje je za život Crkve od velike važnosti. Vjernici su najveći — integralni dio (!) Crkve i o njihovom sudjelovanju u životu Crkve i svim njezinim manifestacijama

u ljudskom društvu, zavisi opći položaj Crkve u svijetu. Nisu Crkva samo biskupi, svećenici, redovnici i redovnice ili možda k tome još samo zvonari i »remete«. Crkva je zajednica svih vjernika u kojoj su zajednici posvećenim osobama povjerene posebne dužnosti, ali nikako ne i posebna, veća »prava« koja bi ih razlikovala od vjernika.

Kod nas se (nažalost!) o pitanju uloge vjernika u životu Crkve vrlo malo piše, iako ne bi mogli kazati da kod vjernika ne postoji interes za sve ono što je važno za život Crkve kod nas.

Nekoliko godina prije početka rada II. Vatikanskog sabora objavio je dr. Čedomil Čekada zapažen članak o pitanju laika u đakovačkom »Vjesniku«. O istom pitanju je dr. Čekada i u našem časopisu (br. 6. god. IV. iz 1964. g.) objavio zanimljiv članak, naglasujući zadaće vjernika.

Ostala katolička štampa (koju isključivo vode i uređuju svećenici) nije pitanju uloge i rada vjernika u Crkvi posvetila ni jedan članak, osim što se donese vijesti iz drugih zemalja.

U prvom broju »SLUŽBE BOŽJE« ove godine (1965.) objavljen je članak P. Platona Plasajec, OFM pod naslovom »dijalog s laicima«.

Ovaj nas je članak potaknuo da o ovom pitanju nešto napišemo. Nadali smo se, da će se na problematiku vjernika ili ovaj članak netko osvrnuti u slijedećem broju »Službe Božje«, ali to nismo dočekali.

Radi se o problemu koji je za čitavu Crkvu interesantan, naši pogledi (iako smo mali katolički narod!) nisu bez interesa za sve. Pišući ovaj članak, prvenstveno mislimo na naše domaće prilike, na naše specifične potrebe i mogućnosti.

O položaju i ulozi vjernika bi danas trebalo mnogo pisati. Radi se o problematici, koja traži temeljit studij i zajedničke napore da se utvrde metode suvremenog angažiranja i djelovanja vjernika u životu Crkve: od najmanje župe, pa do biskupijskih centara i interdijecezanskih poslova i akcija.

Samo ako uspijemo aktivirati što veći broj vjernika, možemo očekivati procvat vjerskog života, potrebnu renesansu. Crkva je živi organizam, koji se mora razvijati. Svako »stagniranje« je zapravo nazadovanje, gubljenje pozicija. Ako su najveći dio Crkve — a to su vjernici — pasivni članovi društva kojemu pripadaju, ako su vjernici amorfnu masa koja pasivno prisustvuje vjerskim obredima i koja se vrlo malo ili nikako ne zanima za život vjerske zajednice, kojoj pripada, onda ne možemo govoriti o aktivnim vjernicima, već o »ustajaloj vodi«.

»AGGIORNAMENTO« Crkve je danas tema dana. Svi se slažu s time, da su nam potrebne ne »reformne«, već iskreno i potpuno proživljavanje i primjena Kristove nauke u privatnom i javnom, narodnom i međunarodnom životu. Nije »aggiornamento« likvidiranje »križa« u kršćanstvu, kompromis s grijehom ili neistinom, a najmanje je, »aggiornamento« trgovačko mešetarenje na diplomatskim terenima.

»Aggiornamento« znači napuštanje svih nebitnih i ljudskih natruha, koje su se kroz stoljeća nakupile oko nebitnih oblika crkvene uprave, likvidiranje nezdravog tradicionalizma i konzervativne zaostalosti u metodama rada. »Aggiornamento« je i maksimalno ograničavanje »ljudskog« elementa u Crkvi, čvrsto manifestiranje Kristove ljubavi prema svim ljudima, koje je On svojom krvlju odkupio, ali nikako ne i »koegzistencija« s ljudskim slabostima i grijeskama.

Danas se smatraju pozvanima da Crkvi savjetuju čak i oni, koji su donedavna svaku vjeru, pa i kršćanstvo, svodili na niveau »nepismenosti«. Obnovu Crkve mogu provesti samo članovi Crkve, koji u svom svakodnevnom životu manifestiraju vjeru u Krista i po njoj žive.

O položaju i radu vjernika kod nas se malo piše, dok je u ostalom katoličkom svijetu sasvim drukčije. U prvom ovogodišnjem broju »Službe Božje« čitamo da je »na poziv hijerarhije 40 kanadskih laika iznijelo na 300 stranica svoje poglede o reformi Crkve« (»The Tablet« str. 1152, 1964. g.).

Nije nam poznato da je kod nas nešto slično pokrenuto, a ne sumnjamo da bi se i kod nas našlo vjernika, koji bi se rado odazvali pozivu i iznijeli konstruktivne prijedloge.

Treba samo početi! Ne samo traženjem prijedloga i sugestija od strane vjernika, već i otvorenim, iskrenim raspravljanjem o pitanjima položaja, prava i aktivnosti vjernika. Problem je značajan, pa iako smo do sada mnogo toga propustili, ne bi tako trebalo biti ubuduće!

Neosporno je da su vjernici (laici) subjekt u Crkvi, ipak na ovom području i u vezi sa iznesenim problemom inicijativa mora početi od strane službenih crkvenih foruma. Dr. Čekada u svom članku u »S. B.« doduše veli: »nama se čini da laici... ne bi trebali čekati da ih se na to formalno pozove i da ih se izrijekom pita...« i smatramo da je to stanovište opravdano. Međutim, valja uzeti stvari kakove jesu.

Htjeli mi ili ne htjeli, teško će se naći vjernik, koji će »nepozvan« doći s prijedlozima ili čak kritikom. Pogotovo, ako se radi o vjerniku, koji je možda u svom dosadašnjem radu

naišao na mentalitet koji je prilično daleko od onoga, što se danas u čitavom katoličkom svijetu zbiva.

Osim toga, crkveni će forumi svojim auktoritetom pokazati da se radi o poslu na koji su svi vjernici (bez ikakvih razlika) pozvani i da taj rad spada u neotudivo pravo svakog vjernika, kao ravnopravnog člana Crkve. Crkveni će forumi pokazati da im je suradnja vjernika potrebna, te da vjernike ne smatraju »maloljetničkim elementom« u Crkvi ili možda čak samo »siromašnim rođacima«. Aktiviranje vjernika je *conditio sine qua non* današnjeg vremena.

Radi se o priznavanju prava, prava koje se mora i izvršavati bez ikakvog ograničenja, bez pogrešnog stava, kao da se daju »mrvice« ili da su vjernici samo »misera plebs contribuens« kojima se »iz milosti« dozvoljava da u Crkvi budu malo više od »statista« i čija bi se funkcija imala eventualno svesti na sabiranje milostinje za vrijeme službe Božje, ali svakako bez prava da o toj (svojoj!) milostinji i načinu njezinog upotrebljavanja budu barem informirani, ako ne i pozvani da suodlučuju.

U prvom ovogodišnjem broju našeg lista »Služba Božja« naveden je na str. 80. citat D. Barsotti-a: »Svećenstvo je u paganskim religijama i u židovstvu bilo posebna klasa, no u kršćanstvu to nije i ne smije biti«. Crkva se već decenijama preko svojih najboljih ljudi bori protiv »klerikalizma« — tog modernog oblika »klase«. Klerikalizam je Božjoj stvari nanio velike štete, a na II. Vatikanskom saboru je doživio i službenu osudu. Važno je da naše tvrdnje i izjave ne ostanu prazne riječi. Djelom se mora pokazati u kojoj smo mjeri shvatili vrijeme.

Kidanje s prošlošću nije jednostavna stvar, pa smo svjesni pred kojim se poteškoćama nalazimo. Ima kod nas još feudalnog mentaliteta: i među svećenicima i među vjernicima. Ima još gledanja koja su preživljena i nekršćanska (»esse pro venerabili clero«), a na nama je da zajedno s vjernicima koji za to pokazuju smisla, ljubavi i sposobnosti pristupimo otvoreno, hrabro i kršćanski raspravljanju o svim aktuelnim pitanjima za život Crkve u današnjim uvjetima njezinog djelovanja.

Od nas se traži pronalaženje specifičnih rješenja, određivanje načina rada i davanje smjernica, kojih do sada nismo imali. To je naša obaveza, naša dužnost, naša sveta dužnost.

Započnimo barem razgovarati o položaju i djelovanju vjernika u Crkvi danas i kod nas, ali ne smatrajući da su vjernici nešto »izvan« Crkve. Element s kojim treba počinjati

»dijalog« kao da postoji mnogo nesporazuma i neshvaćanja koji proizlaze iz međusobnog stoljetnog nepoznavanja.

Mišljenja smo da ne smijemo zatvoriti oči pred činjenicom, da će jedan od težih problema za suvremeno aktiviranje vjernika pojedinaca i vjerničkih masa u životu Crkve biti: *mentalitet klera*. O tome je dr. Čekada otvoreno pisao u spomenutom članku prošle godine, a i u članku pred više godina.

Ne želimo ovdje iznositi primjere i dokaze kako se gleda na aktiviranje vjernika, odnosno kako se »ne gleda« na priznavanje prava vjernicima. Dosta je da ponovimo ono što je P. Plasajec iznio u svom članku »dijalog s laicima« — »cijeli je misnički kolektiv na mene nasrnuo kao roj osa: Pa oni bi nam se popeli na glavu!« Eto, svećenici su ustali »kao roj osa« (a ne kao brižni pastiri!) protiv jednog (budimo iskreni: vrlo skromnog!) prijedloga o ostvarivanju »prava« vjernika... Možda je P. Plasajec (i nehotice) iznio sliku iz života koja je za naše prilike (a možda ne samo za naše?) karakteristična, no svakako vrlo žalosna...

Vjernici su, ne od jučer (ili od ovog članka) »izabrani rod«, »kraljevsko svećenstvo« — kako to kaže Apostol u prvim danima mlade Crkve, pa im stoga treba u razgovoru »na ravnoj nozi« dati priliku da iznesu sve što žele. Vjernici ne traže da ih kler sluša, ali s pravom očekuju da ih se barem sasluša.

Ostvarimo li — za početak! — i samo ovo, mnogo smo učinili, jer do sada nismo ni pokušali dati inicijativu.

Vjernici očekuju da ih se pozove, imaju mnogo toga kazati i predložiti. Budimo u to uvjereni.

Ovim izlaganjem ne želimo pred našu katoličku javnost iznositi određene prijedloge, konkretna rješenja ili gotove »recepte«. Želimo samo upozoriti na aktualnost problema i potrebu da se na ovom području krene s mrtve točke. Godine prolaze, nepovratno prolaze, a propusti nam se mogu teško osvetiti.

Nadamo se da ove riječi neće ostati »glas vapijućeg...« kao što je to slučaj s člancima dr. Čedomila Čekage.

Veselilo bi nas, kada bi o ovom pitanju čuli druga mišljenja i druge prijedloge.

Dr. J. J.